

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

10.1.2006

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan kannanotto aktiivisen isyyden ja tasapuolisemman hoivavastuun edistämiseksi

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) kiinnittää huomiota vanhemmuuteen liittyviin, sukupuolten tasa-arvon toteutumista estäviin sukupuolittuneisiin säädöksiin ja käytäntöihin. Lainsäädäntö tai viranomaiskäytännöt eivät saa olla aktiivisen isyyden toteuttamisen esteenä. Ne eivät myöskään saa muodostaa estettä naisten tasa-arvoiseen osallistumiseen työelämään ja ammatissa etenemiseen. TANE toteaa, että hoivavastuun tasapuolisemmasta jakautumisesta hyötyvät niin lapset, vanhemmat kuin koko yhteiskuntakin.

Isille suunnattu bonusvapaa on nykyisellään jäykkä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteaa, että isien on voitava pitää bonusvapaa nykyistä joustavammin, esimerkiksi sen jälkeen kun äiti on pitänyt vanhempainvapaata, mahdollista hoitovapaata ja kertyneet vuosilomat. Silloin bonusvapaa sopii paremmin useammille perheille, pidentää lasten kotihoitoaika ja tukee sitä, että isä on yksin päävastuussa lasten hoidosta bonuskuukauden ajan tai pidempäänkin.

TANE pitää tärkeänä, että pikaisesti toteutetaan ns. Krögerin työryhmän ehdotus etävanhemman oikeudesta tilapäiseen hoitovapaaseen. Lapsestaan erillään asuvalle vanhemmalle on taattava oikeus myös muihin perhevapaisiin kuten isyysvapaaseen ja vanhempainvapaaseen, mikäli vanhemmat haluavat jakaa hoivavastuun, vaikka eivät asu yhdessä. Etävanhemmalla ei kuitenkaan olisi subjektiivista oikeutta perhevapaisiin, vaan tällaisessa tilanteessa tarvittaisiin lähivanhemman suostumus.

Tilapäinen hoitovapaa on saatava palkalliseksi kaikille aloille työehtosopimuksesta riippumatta. Tilapäisen hoitovapaan ajalta tasa-arvoasiain neuvottelukunta ehdottaa maksettavaksi sataprosenttista palkkaa. Lisäksi sairaan lapsen hoito-oikeus tulisi ulottaa isovanhempiin.

TANE esittää, että kaikille aloille tulisi palkallinen äitiys- ja isyysvapaa sekä 3-4 päivän palkallinen tilapäinen hoitovapaa. Kuten selvityshenkilö Metsämäki on raportissaan ehdottanut, tulee seuraavalla sopimuskierröksellä palkallinen äitiysvapaa ottaa myös niiden alojen sopimuksiin, joista se vielä puuttuu. Lisäksi TANE kannattaa Metsämäen raportissa esitettyä vanhempainvakuutusjärjestelmän perustamista, jolla tasattaisiin perhevapaista aiheutuvia kustannuksia eri alojen työnantajien kesken. Nykyisellään perhevapaakustannukset kasautuvat maksettavaksi naisvaltaisten alojen työnantajille.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ehdottaa, että vanhempainvapaata tulee pidentää ja tämä pidennys kohdennetaan isille. Isien osallistumista lasten hoitoon on tuettava suurentamalla isän kiintiötä kolmeen kuukauteen pidentämällä vanhempainvapaata 2,5 kuukaudella. Tällaisella isäkiintiöllä voitaisiin edesauttaa isän ja lapsen välisen vuorovaikutuksen ja keskinäisen kiintymyksen kehittymistä, kun isä olisi päävastuullisena lapsen hoidosta kolmen kuukauden ajan. Uudistus on toteutettava siten, että yksinhuoltajaisien ja -äitien perheissä on vastaava oikeus, vaikka toista vanhempaa ei ole jakamassa vanhempainvapaata.

TANE korostaa, että vanhemmuuteen liitettävät oikeudet ja etuudet tulee yhdenvertaisesti ulottaa koskemaan myös samaa sukupuolta olevien pariskuntien perheitä. Nykyisellään samaa sukupuolta oleva, ei biologinen vanhempi, ei voi saavuttaa vanhemman statusta eikä hän täten voi käyttää isyyslomaa tai vanhempainvapaata. Myös samaa sukupuolta olevien perheiden kohtaamiseen neuvoloissa ja sairaaloiden synnytisosastoilla tulee koulutuksessa ja ammattikäytännöissä kiinnittää huomiota.

Isäksi kasvu ja aktiiviseen isän rooliin kannustaminen tulee nostaa entistä kiinteämmäksi osaksi neuvolatoiminnan keskeisiä käytäntöjä. Neuvoloilla on hyvät edellytykset toimia uuden isyystietouden lähteenä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korostaakin, että neuvoloissa tulee aloittaa ja vahvistaa sellaisia toimintamuotoja, jotka on suunnattu erityisesti isille. Heitä on innostettava oivaltamaan aktiivisen isyyden merkitys ja tuettava heitä toimimaan omasta tahdostaan hoivavastuuta kantavana vanhempana.

TANE kiinnittää huomiota myös lapsen huolto- ja tapaamissopimustilanteisiin. Sosiaalityön ammatillisiin käytäntöihin ei liity riskikartoitusta kotoa muuttavan vanhemman, joka useimmin on isä, mahdollisesta katoamisesta lapsen elämästä erotilanteissa. Isän katoaminen lapsen elämästä ei lähtökohtaisesti ole lapsen edun mukaista. Sukupuolisensitiivinen koulutus tulee ulottaa sekä sosiaalityön perus- että täydennyskoulutukseen. Sosiaalityössä tulee myös tehostaa erityisesti ohjaus- ja neuvontavelvoitetta isyyden näkökulmasta.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korostaa, että kotona tapahtuvan väkivallan esiintyminen on aina selvitetävä erotilanteissa ja samoin kysymys on otettava esille ennaltaehkäisevänä jo neuvolassa. Lapsella tulee olla oikeus pelosta ja väkivallasta vapaaseen kasvuympäristöön.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta ehdottaa, että tietoinen sukupuolinäkökulma tulee sisällyttää sosiaalityön ammatillisten käytänteiden, työmenetelmien ja palvelurakenteiden kehittämistyöhön. Näkökulma tulee sisällyttää sosiaalityön peruskoulutukseen, työyhteisöissä tapahtuvaan ohjaukseen ja täydennyskoulutukseen sekä yleisemmin Suomessa käytävään yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun.

Puheenjohtaja

Sirkka-Liisa Anttila

Pääsihteeri

Hannele Varsa